

Co znamená být omezený ve svéprávnosti a mít opatrovníka?

Co je Svěprávnost? Svěprávnost **je způsobilost nabývat pro sebe vlastní práva a zavazovat se k povinnostem (právnímu jednání).**

člověk

Plně svéprávným se
stává

zletilostí

Zletilost nabývá každý z nás

dovršením osmnáctého roku života.

Pokud ve své rodině nebo ve svém okolí máte někoho, kdo trpí duševním onemocněním, není schopen se sám o sebe postarat, hospodařit s finančními prostředky, mít reálný pohled na svůj zdravotní stav nebo je závislý na pomoci druhé osoby při jednání s úřady, je na zvážení podání podnětu nebo návrhu Okresnímu soudu na **zahájení řízení o omezení svéprávnosti** takového člověka.

Duševní onemocnění může mít různé podoby. Může se jednat o mentální retardaci, různé poruchy osobnosti, psychózy, maniodepresivní stavy, schizofrenie atd. Onemocnění mohou být **vrozená** nebo **získaná v průběhu života** např. úrazem, vlivem hormonálních změn (puberta, porod..), dlouhotrvajícím stresem atd. Podnětem pro rozvoj takového onemocnění může být v dnešní době cokoli. Výše uvedené situace se mohou přihodit komukoli z nás. Poté je potřeba zvážit, zda nemoc člověka ovlivňuje natolik, že není schopen sám za sebe jednat a potřebuje někoho, kdo by mu pomáhal s každodenními starostmi (opatrovníka).

Pokud u takto nemocného nezabírají léky ani různé terapie nebo hospitalizace, stav je dlouhodobý a člověk je stále nesoběstačný, máte možnost danou situaci řešit podáním návrhu (nebo podnětu) na omezení svéprávnosti. O omezení svéprávnosti vždy rozhoduje soud. Ten vydává rozsudek, v jakých oblastech potřebuje „nemocný člověk“ pomoci. Zda pouze s finanční stránkou nebo i s věcmi týkající se zdraví, jednání s úřady, rodičovskou odpovědností atd.

Jak tedy probíhá celé řízení o omezení svéprávnosti? Jak dlouho trvá a kdo se k řízení

vyjadřuje?

Průběh řízení o omezení svéprávnosti

1. **Podání podnětu nebo návrhu** – podnět/návrh může podat kdokoliv. Tzn. příbuzní, známí, kamarádi, sousedé, praktický lékař, psychiatr, PČR, Psychiatrická nemocnice, Městský úřad atd. Ukázka podnětu/návrhu ([odkaz na návrh/podnět](#))

2. Soud zváží, zda **je důvod k zahájení řízení**. „Nemocný“, na kterého je podnět/návrh podán, **musí trpět duševní poruchou**, aby u něj mohlo být zahájeno řízení o omezení svéprávnosti.

3. Soud zašle v kopii podnět/návrh tomu, koho se řízení týká („nemocnému“). Má možnost se k němu vyjádřit.

4. Soud ustanoví soudního **znalce z oboru psychiatrie**.

5. Znalec dostane **6-8 týdenní lhůtu na vypracování znaleckého posudku**. Vyzve písemně „nemocného“, aby se dostavil osobně do jeho ordinace a podrobil se znaleckému posudku. Pokud tak neučiní „nemocný“ dobrovolně, má znalec možnost jej vyzvat celkem 3x. Pokud se nedostaví ani jednou, oznámí znalec soudu danou skutečnost. Soud přistoupí k odvozu „nemocného“ (za asistence PČR do jednoho z ústavních zařízení: PN Komonosy, PN Bohnice, PN Havlíčkův Brod atd.), kam posléze dojde osobně soudní znalec. Provede znalecký posudek, vypracovaný jej zašle soudu. „Nemocný“ je v léčebně držen na uzavřeném odd. Po znaleckém posudku je propuštěn zpět domů.

6. **Soud obdrží od znalce znalecký posudek** – nařídí soudní jednání, kde je přítomen „nemocný“, navrhovatel, státní zástupce, soudce a soudní znalec.

7. V jednacích sání se rozhoduje **o rozsahu omezení**. Zda bude omezení stanoveno na finanční prostředky, zdravotní stránku, volební právo, rodičovskou odpovědnost, jednání s úřady atd. Dále se souběžně s rozsahem omezení ustanovuje

opatrovník

. Soud hledá,

kdo by byl ochoten a schopen vykonávat funkci opatrovníka

. Musí se jednat o osobu, která nemá dluhy, má čistý trestný rejstřík a která projevuje o „nemocného“ zájem.

Vždy má přednost ustanovení rodinného příslušníka

. Může to být kdokoliv z příbuzných, přátel, sousedů atd. Až poslední variantou je ustanovení **opatrovníka veřejného**.

Tzn. Obce, kde se „nemocný“ zdržuje fyzicky.

8. Po vydání rozsudku se můžou účastníci řízení **vzdát práva na odvolání** – rozsudek nabyde právní moci okamžitě v jednací síni a poté se čeká jen na písemné doručení. Nebo si přítomní **ponech**

ají lhůtu pro možnost odvolání

a rozsudek bude doručen písemnou formou. Po doručení bude mít každý z účastníků

15 dní na odvolání

od data převzetí rozsudku.

9. Po nabytí právní moci rozsudku a obdržení **listiny o ustanovení opatrovníka**, má opatrovník za povinnost zajistit svého opatrovance („nemocného“). Tzn. zjistit si o něm vše ohledně jeho příjmů, výdajů, financí, dluhů, exekucí, pracovního zařazení, důchodu, PnP, bydlení, nákupů, oblečení, jídla atd. Dle rozsahu omezení opatrovník poskytuje opatrovanci potřebnou péči a ochranu.

10. **10. Vše** Všeude, kde opatrovník potřebuje za opatrovance jednat (banky, úřady, soudy, lékař atd.), se **opatrovník prokazuje pravomocným rozsudkem a listinou o ustanovení opatrovníka!!!**

K omezení svéprávnosti člověka dochází zejména **pro ochranu duševně nemocného**, jenž bývá velmi často v reálném životě zneužíván k půjčkám, krádežím a jiným nekalostem. Sám „nemocný“ není schopen se (ve většině případů) bránit proti tlaku okolí. Není schopen si sám vyřídit základní věci potřebné k běžnému životu. Z těchto důvodů soud ustanovuje opatrovníka, který může „nemocnému“ pomoci. Může se ale stát, že „nemocný“ se za pomoci svého opatrovníka naučí sám o sebe postarat. Jeho zdravotní stav se (pomocí nastavené léčby) stabilizuje. V takovém případě každý, kdo je omezen ve svéprávnosti, může

jednou za rok

podat soudu

návrh na vrácení svéprávnosti

. V takovém případě je znovu zahájeno řízení, kdy soud zjišťuje, zda tomu tak opravdu je a člověk již opatrovníka pro svůj běžný život opravdu nepotřebuje. Pokud došlo ke zlepšení stavu, soud člověku svéprávnost vrátí.

V případě ale duševně nemocný pomoc opatrovníka stále potřebuje k běžným záležitostem každodenního života, má soud za povinnost **každých 5 let zdravotní stav člověka**

přezkoumat

. Tzn. Že omezení svéprávnosti **není stav, který by trval od vynesení rozsudku až do konce života.**

Může dojít k navrácení svéprávnosti nebo zúžení oblastí, na které je člověk omezen. Vše záleží

na hloubce duševního onemocnění a schopnosti nemocného spolupracovat s opatrovníkem.

Bližší informace a vysvětlení získáte u sociální pracovnice na Městském úřadě ve Svobodě nad Úpou.

Vypracovala Iva Jaklová, DiS.